

**KLAGANDE**

Karin Dahlman-Wright, 611009-0120
Thespisvägen 10
167 71 Bromma

MOTPART

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning
Box 2110
750 02 Uppsala

ÖVERKLAGAT BESLUT

Nämnden för prövning av oredlighet i forsknings beslut
den 4 september 2020, bilaga 1

SAKEN

Oredlighet i forskning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår yrkandet om återförvisning.

Förvaltningsrätten upphäver Nämnden för prövning av oredlighet i forsknings beslut att Karin Dahlman-Wright har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning genom artiklarna 1–4 i bilaga 1.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nämnden) beslutade den 4 september 2020 att Karin Dahlman-Wright som korresponderande författare har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning avseende fyra vetenskapliga artiklar. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Karin Dahlman-Wright yrkar i första hand att beslutet undanröjs på den grunden att hon inte har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Hon yrkar i andra hand att ärendet återförvisas till nämnden för ny handläggning på den grunden att nämnden inte gett henne möjlighet att yttra sig över väsentliga delar av det som nämnden valt att lägga till grund för beslutet.

Nämnden vidhåller beslutet.

Förvaltningsrätten har den 22 april 2021 hållit muntlig förhandling i målet.

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Ärendets gång

Ärendet hos nämnden baseras på tre anmälningar om oredlighet i forskning beträffande Karin Dahlman-Wright som inkom till Karolinska Institutet (KI) under juli 2018. Anmälningarna gällde uppgifter om bildmanipulering i tio artiklar. KI anlidade Göteborgs universitet (GU) för att utreda om Karin Dahlman-Wright gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

GU genomförde en utredning i det interna organet *Rådet för ärenden om utredning av misstänkt oredlighet i forskning, konstnärlig forskning eller utvecklingsarbete* (Rådet). Rådet anlidade en extern sakkunnig samt begärde

yttrande från *Expertgruppen för oredlighet i forskning* hos Överklagandenämnden för etikprövning (Expertgruppen). Expertgruppen anlätade i sin tur en extern sakkunnig. GU fastställde den 5 september 2019 ett utlåtande till KI. Av utlåtandet framgår bl.a. att Rådet ansåg att det fanns felaktigheter i artiklarna 1–4 (se nedan), men att det endast var fråga om oredlighet i forskning i artikel 3. KI överlämnade ärendet till nämnden i januari 2020 i enlighet med övergångsbestämmelserna till lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (härefter ”lagen”).

Utgångspunkter för prövningen

Nämnden har i sak prövat oredlighet i forskning för sju artiklar. Nämnden har beslutat att Karin Dahlman-Wright har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning avseende fyra artiklar, nämligen:

- Matic M, Bryzgalova G, Gao H, Antonson P, Humire P, Omoto Y, Portwood N, Pramfalk C, Efendic S, Berggren PO, Gustafsson JÅ, Dahlman-Wright K. Estrogen signalling and the metabolic syndrome: targeting the hepatic estrogen receptor alpha action. *PLoS One*. 2013;8(2):e57458. (Artikel 1).
- Qiao Y, Shiue CN, Zhu J, Zhuang T, Jonsson P, Wright APH, Zhao C, Dahlman-Wright K. AP-1-mediated chromatin looping regulates ZEB2 transcription: new insights into TNF α -induced epithelial-mesenchymal transition in triple-negative breast cancer. *Oncotarget*. 2015;6(10):7804-7814. (Artikel 2).
- Jia M, Andreassen T, Jensen L, Bathen TF, Sinha I, Gao H, Zhao C, Haldosen LA, Cao Y, Girnita L, Moestue SA, Dahlman-Wright K. Estrogen receptor α promotes breast cancer by reprogramming choline metabolism. *Cancer Res*. 2016;76(19):5634-5646. (Artikel 3).
- Zhu J, Zhao C, Kharman-Biz A, Zhuang T, Jonsson P, Liang N, Williams C, Lin CY, Qiao Y, Zendejdel K, Strömblad S, Treuter E, Dahlman-Wright K. The atypical ubiquitin ligase RNF31 stabilizes estrogen receptor α and modulates estrogen stimulated breast cancer cell proliferation. *Oncogene*. 2014;33(34):4340-4351. (Artikel 4).

Förvaltningsrätten ska därmed pröva om nämnden har haft skäl för beslutet att Karin Dahlman-Wright har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning avseende ovanstående fyra artiklar.

Formella invändningar

Förvaltningsrätten ska inledningsvis pröva om det finns anledning att återförvisa målet till nämnden utifrån de skäl Karin Dahlman-Wright anför.

Karin Dahlman-Wright anför i denna del bl.a. följande. Nämnden har endast gett henne ett allmänt tillfälle att yttra sig i ärendet. Hon fick tillfälle att yttra sig enligt en underrättelse daterad den 2 mars 2020, cirka en månad efter att nämnden fört in flera element både av saklig natur och i form av rättsliga tolkningsfrågor i sin handläggning som var okända för henne. Hon bereddes tillfälle att yttra sig över ärendet som det såg ut vid överlämnandet till nämnden, inte det material som nämnden sedan har använt vid beslutstillfället. Det var en viss inriktning på den utredning som kom från GU, och en helt annan inriktning på vad nämnden valde att lägga till grund för sitt beslut. Effekten av handläggningen i nämnden blev att hon aldrig fick tillfälle att bemöta de två viktigaste punkterna i vad som till slut blev avgörande i att fälla henne för oredlighet i forskning. Dessutom har nämnden inte upplyst henne om rätten att begära muntlig handläggning.

Nämnden anför i denna del bl.a. följande. Handlingarna i ärendet är de handlingar som har överlämnats från KI till nämnden den 28 januari 2020 samt klagandens eget yttrande. Karin Dahlman-Wright meddelades den 2 mars 2020 per e-post att ärendet hade lämnats över till nämnden från KI och hon gavs möjlighet att yttra sig i ärendet. Hon informerades också om att alla handlingar i ärendet hade överlämnats från KI och att inga nya handlingar hade tillförts ärendet. Hon yttrade sig den 11 mars 2020. Hon har fått ta del av samtliga handlingar redan tidigare under handläggningen hos KI. Nämnden har inte haft någon skyldighet att kommunicera den tolkning

som nämnden har gjort av lagen och sakkunnigutlåtanden. När det gäller frågan om muntlig redogörelse erbjuder nämnden inte regelmässigt sådan handläggning. Detta då ärendena är av den naturen att de bäst bereds skriftligen. På det sätt som föreskrivs i 24 § förvaltningslagen (2017:900) ska nämnden, om en enskild part vill lämna uppgifter muntligt i ett ärende, ge parten tillfälle till det om det inte framstår som obehövt. Någon sådan begäran har inte framförts till nämnden.

Förvaltningsrätten noterar att det av utredningen i målet framgår att Karin Dahlman-Wright tidigare har fått del av samtliga handlingar från ärendet hos KI och att nämnden inte har tillfört något nytt material i ärendet efter att nämnden påbörjade sin handläggning. Det framgår vidare att Karin Dahlman-Wright har fått information om att ärendet lämnats över till nämnden och att hon gavs möjlighet att yttra sig, vilket hon också gjort. Nämnden har enligt förvaltningsrättens bedömning inte handlat i strid med bestämmelserna om kommunikation i 25 § förvaltningslagen. Det har vidare inte funnits någon skyldighet för nämnden att kommunicera rättsliga överväganden eller förslag till beslut (prop. 2016/17:180 s. 156–158).

Förvaltningsrätten bedömer vidare att 24 § förvaltningslagen inte medför att nämnden har en upplysningsplikt om att en enskild part kan lämna uppgifter muntligen. Av utredningen i målet framkommer inte att någon begäran om att muntligen få lämna uppgifter framställts av Karin Dahlman-Wright.

Förvaltningsrätten finner sammantaget att det inte framkommit att nämnden har åsidosatt sina skyldigheter enligt förvaltningslagen. Yrkandet om återförvisning på grund av formella skäl ska därför avslås.

Oredlighet i forskning

Genom införandet av lagen har begreppet ”oredlighet i forskning” definierats. Med oredlighet i forskning avses enligt 2 § lagen en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

I det följande prövar förvaltningsrätten rekvisiten förfalskning, allvarlig avvikelse och grov oaktsamhet utifrån omständigheterna i målet.

Förfalskning

Förvaltningsrätten prövar inledningsvis om de aktuella bilderna i artiklarna 1–4 utgör förfalskningar i lagens mening i enlighet med nämndens beslut.

Karin Dahlman-Wright anför i denna del bl.a. följande. Nämndens beslut rör fyra felaktiga bilder publicerade i fyra vetenskapliga artiklar. Nämnden har gjort ett stort avsteg från definitionen av vad som ska utgöra ”förfalskning”. Enbart om felaktigheten påverkar resultatet, dvs. vad forskningen visat, ska den betraktas som en förfalskning. I de aktuella fallen har ingen text i artiklarna behövt ändras. Nämnden har vidare uttalat att det av sakkunnigutlåtandena framgår att de anmälda bildpubliceringarna i de aktuella artiklarna är att betrakta som manipulationer. Detta stämmer inte då den ena sakkunnige inte har använt ordet överhuvudtaget och den andra sakkunnige har nämnt ordet, men i ett återgivande sammanhang där han felaktigt refererar till vad andra har sagt om situationen. De felaktiga figurerna visar kontrollmetoder, vilket enbart är en etablerad rutinmetod.

Nämnden anför i denna del bl.a. följande. Vad gäller sakkunnigutlåtanden har nämnden inte exakt återgett vad de sakkunniga har framfört, utan endast

sammanfattat deras slutsatser. Det centrala är inte heller själva ordvalet ”manipulation”, utan att de sakkunniga har bedömt att bilderna i publikationerna är felaktiga och inte visar de resultat som beskrivs.

I lagens förarbeten anges följande. Begreppen fabricering, förfalskning och plagiering beskrivs och förklaras i flera olika forskningsetiska kodexar och riktlinjer. Formuleringarna kan skilja sig åt men kärnan i definitionerna är mycket lika. En ofta citerad kodex är *The European Code of Conduct for Research Integrity* från 2017. [– – –] Regeringen avser inte att i författning ange någon exakt definition av begreppen fabricering, förfalskning och plagiering, utan anser att det är lämpligt att frågan i varje enskilt fall får avgöras av rättstillämparna, dvs. av nämnden som ska pröva oredlighet i forskning och förvaltningsdomstol (prop. 2018/19:58 s. 45 och 100).

I artikel 3.1 i kodexen anges att förfalskning innebär att forskningsmaterial, utrustning eller processer manipuleras, eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Vidare anges att fabricering, förfalskning och plagiering anses som särskilt allvarliga överträdelser, eftersom de ger en felaktig bild av vad forskningen visat.

Förvaltningsrätten noterar att det i målet är ostridigt att felaktiga bilder har publicerats i artiklarna 1–4. Förvaltningsrätten noterar dock att nämnden och Karin Dahlman-Wright har olika uppfattningar om vilka felaktigheter som förekommer i artiklarna. Karin Dahlman-Wright anför att det rör sig om följande felaktigheter:

- artikel 1: figur 2,
- artikel 2: figur 2B och 2C,
- artikel 3: figur 4A,
- artikel 4: figur 6E.

Nämnden har inte angett någon avvikande uppfattning avseende artikel 1. Nämnden anför däremot avseende artikel 2–4 att det rör sig om fler felaktigheter enligt följande:

- artikel 2: figur 1A, 2B och 2C,
- artikel 3: figur 4A och 6A,
- artikel 4: figur 6C och 6E.

Utifrån föreliggande utredning och de invändningar som Karin Dahlman-Wright utvecklats i målet, finner förvaltningsrätten det utrett att felaktiga bilder har förekommit i artiklarna 1–4 i enlighet med vad Karin Dahlman-Wright har vitsordat. Ytterligare felaktigheter kan enligt förvaltningsrätten inte anses ha visats i målet.

Det är klarlagt att de aktuella bilderna i artiklarna inte stämmer överens med de resultat som bilderna ska representera. Genom att i artiklarna använda bilder som inte överensstämmer med de resultat som bilderna ska representera, bedömer förvaltningsrätten att uppgifter har utelämnats utan att det är motiverat. Det är enligt rätten därmed fråga om förfalskningar i den mening som avses i kodexen, till vilken förarbetena hänvisar. Felaktigheterna i artiklarna 1–4 utgör därmed förfalskningar enligt 2 § lagen. I detta sammanhang får det anses sakna betydelse om de felaktiga bilderna är en konsekvens av slarv eller förbiseende.

Allvarlig avvikelse

Karin Dahlman-Wright anför bl.a. följande i denna del. Nämnden menar att det faktum att felaktigheter inte har påverkat forskningsresultaten i princip saknar betydelse för bedömningen av allvarligheten. Detta strider mot Vetenskapssamfundets uppfattning om vad som är vetenskaplig oredlighet och hennes uppfattning stöds av den av Vetenskapsrådets tidigare tillämpade definitionen av vetenskaplig oredlighet.

Nämnden anför bl.a. följande i denna del. En förfalskning är i princip en allvarlig avvikelse från god forskningssed enligt förarbetena. Att en bildmanipulering inte alls, eller endast i liten utsträckning, påverkat forskningsresultatet saknar i princip betydelse vid bedömningen av allvarligheten. Det krävs inte att forskningsresultaten påverkas för att det ska vara fråga om förfalskning.

I lagens förarbeten anges att fabricering och förfalskning som huvudregel bör anses utgöra allvarliga avvikelser från god forskningssed, men att en bedömning måste göras i varje enskilt fall utifrån fakta i det specifika ärendet (prop. 2018/19:58 s. 100).

När det gäller felens rättsliga klassificering anser förvaltningsrätten att det varken i lagen eller dess förarbeten uppställs något krav på att det slutliga forskningsresultatet måste ha påverkats för att det ska vara fråga om en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Denna invändning ska därför lämnas utan avseende.

Förvaltningsrätten bedömer att det i målet inte framkommit omständigheter som ger anledning att avvika från huvudregel att förfalskningar bör anses utgöra allvarliga avvikelser från god forskningssed. Avvikelserna ska därför anses som allvarliga.

Grov oaktsamhet

En ytterligare förutsättning för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning är att förfalskningen begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

Det är ostridigt att de felaktiga bilderna i artiklarna 1–4, som enligt förvaltningsrätten utgör förfalskningar, inte är ett resultat av Karin Dahlman-Wrights uppsåtliga agerande. Vad som av nämnden lagts henne till last är att hon granskat och godkänt artiklarna innan de publicerats.

Förvaltningsrätten ska därför pröva om Karin Dahlman-Wrights handlande varit grovt oaktsamt i den mening som avses i lagen.

Karin Dahlman-Wright anför i denna del bl.a. följande. Nämnden väljer att stapla de olika misstänkta överträdelsena på varandra istället för att pröva varje anmäld felaktighet enskilt. Ett förbiseende kan inte ses som särskilt allvarligt eller klandervärt när det i praktiken var omöjligt att notera de felaktiga bilderna vid normal okulär besiktning. Varje fel utgörs av en bild i ett kontrollförsök eller bekräftande försök som av misstag har förväxlats mot en mycket liknande bild. Felen var i praktiken omöjliga att se vid en normal okulär besiktning och upptäcktes därför inte av medförfattare, i peer review-processen eller av läsare. Det är näst intill omöjligt att upptäcka denna typ av fel med blotta ögat och man behöver ta hjälp av en databaserad analys. Felaktigheterna uppkom genom misstag eller missförstånd. När författarna till de berörda artiklarna i juli 2018 uppmärksammades på de fyra felaktiga bilderna kontaktades omedelbart de aktuella tidskrifterna och korrekta bilder skickades samtidigt som det begärdes att rättelser skulle införas, vilket är i linje med god forskningssed. Ingen av de båda sakkunniga har fastslagit att någon av de fyra artiklarna innehåller bilder som är förändrade av annan orsak än slarv eller misstag. Inte heller hävdar någon av de sakkunniga att hon skulle ha ändrat bilderna eller initierat något sådant. I tre av artiklarna (artikel 1, 3 och 4) har felen uppkommit efter ”major revision” när manuskriptet i allt väsentligt var klart. Det var först under ”technical proofs” som medförfattarna hade möjligheten att notera felen. Tiden för att upptäcka fel är då knapp, mellan 48–72 timmar.

Nämnden anför bl.a. följande i denna del. Var och en av de olika överträdelsena har bedömts. Vidare har lagstiftaren avsett att flera gärningar ska vägas samman. I propositionen till den aktuella lagen kan utläsas att hänsyn ska tas till hur ofta en avvikelse skett vid bedömningen. Upprepat slarv eller systematiska brister bör inte kunna medföra att forskare undgår ansvar

enbart på den grunden att varje enskilt fel inte skulle nå upp till att vara grovt oaktsamt. En sammantagen bedömning av den anmälda forskningen måste kunna göras. Karin Dahlman-Wrights agerande framstår närmast som ett risktagande, ett aktivt val att inte granska forskningen på annan nivå än som skett.

I lagens förarbeten anges följande. Ett ytterligare krav för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning är att fabriceringen, förfalskningen eller plagieringen begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Med grov oaktsamhet avses i detta sammanhang att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Som regel bör därför inte förbiseenden, slarv eller missförstånd betraktas som grov oaktsamhet. [– –] Exakt hur gränsen mellan grov oaktsamhet och vanlig oaktsamhet bör bedömas vid prövningar av oredlighet i forskning blir en fråga för rättstillämpningen att avgöra (prop. 2018/19:58 s. 51 och 100).

Förvaltningsrätten noterar att någon praxis till ledning för prövningen av vad som utgör grov oaktsamhet i detta avseende ännu inte etablerats. Eftersom bedömningen av oaktsamhet tar sikte på den subjektiva sidan av frågan om oredlighet anser förvaltningsrätten att avseende bl.a. bör fästas vid forskarens ansvar, handlingsalternativ och vidtagna åtgärder.

Förvaltningsrätten anser att utgångspunkten för prövningen som regel bör vara att varje forskningsarbete prövas för sig, såväl för den objektiva som den subjektiva sidan av frågan. För en sådan slutsats talar bl.a. frågans ingripande karaktär och intresset av att bedömningen inte bör påverkas av huruvida ett eller flera forskningsarbeten prövas vid samma tillfälle. Även i det aktuella målet finns det enligt förvaltningsrätten omständigheter som talar för att varje forskningsarbete bör prövas för sig, nämligen att artiklarna är publicerade under en tidsperiod över fyra år samt att det är fråga separata arbeten med olika sammansättningar.

Utöver vad Karin Dahlman-Wright anført ovan har hon närmare beskrivit förloppen enligt följande:

- Artikel 1: En bild byttes ut i ett sent skede när ”reviewern” bad om en annan bild. Vittnesmål och tekniskt underlag talar för att försteförfattaren tog fel bild.
- Artikel 2: Erkännanden, vittnesmål från handledare och tekniskt underlag visar att försteförfattaren tog fel bild i en stressig situation.
- Artikel 3: Erkännanden, vittnesmål och tekniskt underlag visar att försteförfattaren bytt ut en bild utan att meddela övriga författare och då gjort ett misstag. Författaren ändrade en del av delfiguren utan att meddela övriga författare.
- Artikel 4: Underlaget som tidskriften godkände innehöll rätt bild. I det sista steget sammanställer tidskriften samtliga filer till en artikel för publicering. I detta fall önskade tidskriften plötsligt samtliga bilder i en annan upplösning. Det är då en förväxling sker. Erkännande, vittnesmål och teknisk bevisning visar var, och av vem, misstaget har skett.

Nämnden har inte invänt mot Karin Dahlman-Wrights ovanstående beskrivning av förloppen.

Förvaltningsrätten anser att Karin Dahlman-Wright, i egenskap av korresponderande författare, har haft ett särskilt ansvar för att säkerställa att det inte förekommit fel i de aktuella artiklarna.

Det är i målet ostridigt att de felaktiga bilderna i artiklarna 1, 3 och 4 har tillkommit sent i processen. Det är därtill ostridigt att Karin Dahlman-Wrights möjligheter att upptäcka felen varit begränsad i tid och att identifiering av felen har krävt dataanalys. Även med hänsyn till den korta tid som Karin Dahlman-Wright haft till sitt förfogande och svårigheterna att upptäcka felen bedömer förvaltningsrätten att hon brustit i sitt ansvar genom

att låta felaktigheterna i artiklarna 1, 3 och 4 passera granskningsprocessen. Däremot anser förvaltningsrätten att det inte är klarlagt att hon uppvisat likgiltighet inför sitt ansvar. Det noteras att Karin Dahlman-Wright, direkt efter att felet observerats, vidtog nödvändiga åtgärder för att få till rättelser. Utifrån vad som ovan anförts, och med hänsyn till vad som är upplyst om de enskilda felens karaktär, finner förvaltningsrätten att hennes handlande inte kan anses uppgå till sådan allvarlig eller klandervärd art att det utgör grov oaktsamhet i lagens mening.

Avseende felaktigheterna i artikel 2 har dessa, så vitt framgår i målet, uppkommit på ett tidigare stadium på grund av att en medförfattare skannat in och sparat bilder på ett felaktigt sätt. Att Karin Dahlman-Wright i granskningsprocessen inte uppmärksammat felaktigheterna får anses vara en brist, men enligt förvaltningsrätten är inte heller denna brist av sådan art att hon kan anses ha varit grovt oaktsam i lagens mening.

Förvaltningsrätten finner mot denna bakgrund att Karin Dahlman-Wright inte har varit grovt oaktsam. Hon har därmed inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Nämndens beslut att Karin Dahlman-Wright har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning genom artiklarna 1–4 ska därför upphävas. Överklagandet ska därmed bifallas i denna del.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (FR-03)

Anders Lagerwall
tf. rådman

Nämndemännen Dick Jansson, Sven Lokander och Samuel Stengård
har deltagit i avgörandet.

Målet har beretts av föredragande juristen Isabella Rosman.

BESLUT

Datum: 2020-09-04

Dnr: 3.1-20/0022

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA

INKOM: 2020-10-01

MÅLNR: 7104-20

AKTBIL: 2

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nämnden) prövar på grund av preskription inte frågan om Karin Dahlman-Wright gjort sig skyldig till oredlighet i forskning när det gäller följande artiklar:

- Liu Y, Gao H, Marstrand TT, Ström A, Valen E, Sandelin A, Gustafsson JA, **Dahlman-Wright K**. The genome landscape of ERalpha- and ERbeta-binding DNA regions. *Proc Natl Acad Sci USA*. 2008;105(7):2604-2609. (Artikel 5)
- Lundholm L, Bryzgalova G, Gao H, Portwood N, Fält S, Berndt KD, Dicker A, Galuska D, Zierath JR, Gustafsson J-Å, Efendic S, **Dahlman-Wright K**, Khan A. The estrogen receptor α -selective agonist propyl pyrazole triol improves glucose tolerance in ob/ob mice: potential molecular mechanisms. *J Endocrinol*. 2008;199(2):X1. (Artikel 7)
- Lindberg MK, Weihua Z, Andersson N, Moverare S, Gao H, Vidal O, Erlandsson M, Windahl S, Andersson G, Lubahn D B, Carlsten H, **Dahlman-Wright K**, Gustafsson J-A, Ohlsson J-A. Estrogen receptor specificity for the effects of estrogen in ovariectomized mice. *J Endocrinol*. 2002;174(2):167-178. (Artikel 8)

Nämnden har prövat totalt sju artiklar.

Nämnden beslutar att Karin Dahlman-Wright, som korresponderande författare, har gjort sig skyldig till oredlighet i forskning när det gäller följande artiklar:

- Matic M, Bryzgalova G, Gao H, Antonson P, Humire P, Omoto Y, Portwood N, Pramfalk C, Efendic S, Berggren PO, Gustafsson JÅ, **Dahlman-Wright K**. Estrogen signalling and the metabolic syndrome: targeting the hepatic estrogen receptor α action. *PLoS One*. 2013;8(2):e57458. (Artikel 1)
- Qiao Y, Shiue CN, Zhu J, Zhuang T, Jonsson P, Wright APH, Zhao C, **Dahlman-Wright K**. AP-1-mediated chromatin looping regulates ZEB2 transcription: new insights into TNF α -induced epithelial-mesenchymal transition in triple-negative breast cancer. *Oncotarget*. 2015;6(10):7804-7814. (Artikel 2)
- Jia M, Andreassen T, Jensen L, Bathen TF, Sinha I, Gao H, Zhao C, Haldosen LA, Cao Y, Girnita L, Moestue SA, **Dahlman-Wright K**. Estrogen receptor α

promotes breast cancer by reprogramming choline metabolism. *Cancer Res.* 2016;76(19):5634-5646. (Artikel 3)

- Zhu J, Zhao C, Kharman-Biz A, Zhuang T, Jonsson P, Liang N, Williams C, Lin CY, Qiao Y, Zendejdel K, Strömblad S, Treuter E, **Dahlman-Wright K.** The atypical ubiquitin ligase RNF31 stabilizes estrogen receptor α and modulates estrogen stimulated breast cancer cell proliferation. *Oncogene.* 2014;33(34):4340-4351. (Artikel 4)

Nämnden beslutar att Karin Dahlman-Wright inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning när det gäller följande artiklar:

- Rizza P, Barone I, Zito D, Giordano F, Lanzino M, De Amicis F, Mauro L, Sisci D, Catalano S, **Dahlman Wright K,** Gustafsson J-A, Andò S. Estrogen receptor beta as a novel target of androgen receptor action in breast cancer cell lines. *Breast Cancer Res.* 2014;16(1):R21. Published 2014 Feb 19. (Artikel 6)
- Borbely G, Haldosen LA, **Dahlman-Wright K,** Zhao C. Induction of USP17 by combining BET and HDAC inhibitors in breast cancer cells. *Oncotarget.* 2015;6(32):33623-33635. (Artikel 9)
- Qiao Y, He H, Jonsson P, Sinha I, Zhao C, **Dahlman-Wright K.** AP-1 Is a Key Regulator of Proinflammatory Cytokine TNF α -mediated Triple-negative Breast Cancer Progression. *J Biol Chem.* 2016;291(10):5068-5079. (Artikel 10)

I ärendet har nämnden endast prövat Karin Dahlman-Wrights ansvar. Övriga medförfattares ansvar har inte prövats.

Bakgrund

Den 29 januari 2020 överlämnade Karolinska Institutet (KI) i enlighet med övergångsbestämmelserna till lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning ett ärende till nämnden.

Ärendet är baserat på tre anmälningar om oredlighet i forskning beträffande professor Karin Dahlman-Wright som samtliga inkom till KI i juli 2018. Anmälningarna avser bildmanipulering i tio angivna publikationer (Artikel 1–10) där Karin Dahlman-Wright antingen varit korresponderande författare eller medförfattare. Tre av de anmälda publikationerna är äldre än tio år.

KI anlät Göteborgs universitet (GU) för att utreda om Karin Dahlman-Wright gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. GU genomförde utredningen i det interna organet Rådet för ärenden om utredning av misstänkt oredlighet i forskning, konstnärlig forskning eller utvecklingsarbete. Rådet anlät en extern sakkunnig¹ i sitt utredningsarbete samt begärde yttrande från Expertgruppen för oredlighet i forskning hos Överklagandenämnden för etikprövning (ÖNEP). De anlät i sin tur en extern sakkunnig² för att kunna avge det begärda yttrandet.

¹ Sven Pålman, Seniorprofessor i molekylär medicin, Lunds universitet.

² Nils Billestrup, Professor i endokrinologi och metabolism, Köpenhamns universitet.

Den 5 september 2019 fastställdes ”Utlåtande till Karolinska institutet” som avslutade GU:s utredningsuppdrag. Utlåtandet har sedan meddelats berörda forskare som har givits möjlighet att yttra sig över detsamma. Ett antal yttranden inkom till KI under hösten samma år. Karin Dahlman-Wright har därefter yttrat sig till nämnden.

Karin Dahlman-Wright bestrider att hon gjort sig skyldig till oredlighet i forskning och anför bland annat följande. En av de tio anmälda artiklarna (Artikel 3) innefattar en figur som modifierades inför den sista korrekturläsningen av den ansvarige forskaren och vare sig Karin Dahlman-Wright själv eller någon av de andra medförfattarna uppmärksammade detta. Modifieringen medför enligt Karin Dahlman-Wright inte att artikeln förmedlat falska eller förvrängda forskningsresultat eller uppgifter som är fabricerade eller plagierade. Hon anger också att underlåtenheten att uppmärksamma att figuren modifierats i vilket fall inte är en allvarlig avvikelse från god forskningssed och att något uppsåt eller någon grov oaktsamhet inte kan anses ha visats.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Enligt 8 § får prövning av oredlighet i forskning inte grundas på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds, om det inte finns särskilda skäl för en prövning.

Preskription

En av de anmälda artiklarna (Artikel 8) är publicerad år 2002 och två av artiklarna (Artiklarna 5 och 7) är publicerade år 2008. Som angivits ovan får nämnden inte pröva oredlighet i forskning som grundar sig på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds, om inte särskilda skäl föreligger. Ärendet inleddes hos nämnden den 29 januari 2020 och de tre artiklarna ska därmed inte prövas av nämnden om inte särskilda skäl föreligger.

I motiven till lagen framgår att särskilda skäl skulle kunna vara att den påstådda oredligheten har haft eller riskerar att få stora eller allvarliga följd effekter för forskningen eller samhället i övrigt, till exempel för människors hälsa eller för hur processer, metoder eller produkter utformas.³ Nämnden anser att det inte framkommit något som talar för att den påstådda oredligheten har haft eller riskerar att få sådana effekter. Nämnden gör därför bedömningen att det inte föreligger särskilda skäl att pröva de tre artiklar som publicerats för mer än tio år sedan.

Dessa artiklar ska således inte prövas av nämnden på grund av preskription.

³ Prop. 2018/19:58, s. 72.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet.⁴ De redogörs också för i Vetenskapsrådets bok God forskningssed.⁵ Fabricering beskrivs ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.

Nämnden kan konstatera att det av sakkunnigutlåtandena i de utredningar som föregått överlämnandet till nämnden framgår att de anmälda bildpubliceringarna i fyra av de aktuella artiklarna (Artiklarna 1–4) är att betrakta som manipulationer. I ärendet är det inte stridigt att bildpubliceringarna i fråga har varit felaktiga, bland annat har man använt bilder som inte visar de resultat man beskriver. Det får därför anses stå klart att de anmälda förfarandena i denna del utgör förfalskning i lagens mening.

Nämnden bedömer att för tre av artiklarna (Artiklarna 6, 9 och 10) har det inte framkommit något som visar att bildinnehållet i dessa skulle ha manipulerats. Det är därmed inte fråga om förfalskning i dessa artiklar och någon ytterligare prövning rörande artiklarna krävs därför inte enligt lagen.

Allvarlig avvikelse

Endast allvarliga avvikelser från god forskningssed utgör oredlighet i forskning och faller under nämndens prövning. Avvikelser som inte är allvarliga ska enligt förarbetena till lagen i stället hanteras av forskningshuvudmännen själva.⁶

Enligt förarbetena är fabricering och förfalskning som huvudregel allvarliga avvikelser från god forskningssed medan det kan finnas fall av plagiering som inte är så allvarliga.⁷

Utgångspunkten för nämndens prövning i denna del är därför att en förfalskning i princip är en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Att en bildmanipulering inte alls, eller endast i liten utsträckning, har påverkat forskningsresultatet saknar enligt nämndens mening i princip betydelse vid bedömningen av allvarligheten. Någon anledning att göra avsteg från den i förarbetena angivna utgångspunkten har inte framkommit i ärendet. Nämndens slutsats är därför att avvikelserna är allvarliga.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Enligt 2 § krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning.

⁴ Den europeiska kodexen för forskningens integritet, Reviderad utgåva 2018, ALLEA, kap. 3.1

⁵ God forskningssed, Vetenskapsrådet 2017, kap. 8.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 43.

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Uppsåt innebär att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta. Grov oaktsamhet kräver att oaktsamheten inte har uppstått endast på grund av förbiseenden, slarv eller missförstånd.⁸

Att en forskare ansvarar för att bedriva forskning i enlighet med god forskningssed är en skyldighet som sedan lång tid tillbaka framgår av forskningsetiska kodexar och riktlinjer. Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas i varje enskilt fall. Att en forskningsmiljö exempelvis har bristande rutiner kan inte frånta en forskare ansvaret från att göra rätt. Som huvudregel bör dessutom ansvaret för den som leder ett forskningsprojekt eller ansvarar för en forskningsmiljö vara relativt långtgående.

Enligt rekommendationer för publikationsetik har samtliga författare förpliktelser i inlämnings- och granskningsprocessen av en artikel vid publicering om inte annat angivits och den korresponderande författaren har huvudansvaret för kommunikationen med tidskriften rörande dessa processer.^{9 10} Inom det aktuella forskningsområdet anses dessutom förste- och sisteförfattaren ha ett särskilt ansvar.

Karin Dahlman-Wright har lång erfarenhet av forskning och har medverkat i ett stort antal publikationer. Hon har varit sisteförfattare i merparten av de aktuella publikationerna och har också lett de forskningsgrupper som planerat, genomfört och rapporterat forskningen. Utredningen i ärendet visar att Karin Dahlman-Wright vid återkommande tillfällen har haft ansvar för att granska publiceringsunderlag och godkänt underlag innehållande felaktiga bilder.

Med hänsyn till Karin Dahlman-Wrights erfarenhet och ställning i de aktuella forskargrupperna anser nämnden att det faktum att hon vid återkommande tillfällen granskat och godkänt felaktiga bilder inte kan ses endast som en följd av ursäktlig okunskap eller ett tillfälligt förbiseende. Nämnden bedömer därför att hon förfarit grovt oaktsamt.

Av utredningsmaterialet framgår att åtminstone en av bildmanipulationerna har skett på ett sent stadium i granskningen, att ett flertal forskare har granskat bilderna samt att det inte varit helt enkelt att upptäcka att det rört sig om felaktiga bilder. Mot bakgrund av att Karin Dahlman-Wright har ett tydligt ansvar för att ha godkänt underlag med bildmanipulering vid återkommande tillfällen ändrar dessa omständigheter dock inte nämndens bedömning.

⁸ Prop. 2018/19:58, s. 50-51.

⁹ Den europeiska kodexen för forskningens integritet, Reviderad utgåva 2018, ALLEA, kap. 2.7.

¹⁰ Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals. Updated December 2019, International Committee of Medical Journal Editors.

Sammanfattningsvis finner nämnden därför att Karin Dahlman-Wright gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Miriam Matsson. I den slutliga handläggningen har även Karin Nylén deltagit.



Thomas Bull
Ordförande



Miriam Matsson
Handläggare

Hur man överklagar

Beslut som följer av prövning om oredlighet i forskning får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett överklagande ska vara skriftligt och komma in till Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (NPOF) senast tre (3) veckor efter det att du fått del av beslutet. Om överklagandet kommer in till NPOF inom föreskriven tid överlämnas ärendet till Förvaltningsrätten i Uppsala.

Överklagandet skickas företrädesvis per post eller via e-post.

Post

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning
Box 2202
750 02 Uppsala

E-post

registrator@oredlighetsprovning.se



Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.